

การศึกษาการรับรู้เรื่องทักษะชีวิตและสภาพการจัดการเรียนรู้เกี่ยวกับทักษะชีวิตของครู
A STUDY ON PERCEPTIONS OF LIFE SKILLS
AND LEARNING MANAGEMENT CIRCUMSTANCES ABOUT LIFE SKILLS OF TEACHERS

นายณรรุญช์ โกศลเวช *

Narun Kosolwet

รศ.ดร.วรรณิ แกมเกตู **

Assoc. Prof. Wannee Kaemkate, Ph.D.

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (qualitative research) มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการรับรู้เรื่องทักษะชีวิตและสภาพการจัดการเรียนรู้เกี่ยวกับทักษะชีวิตของครู ตัวอย่างวิจัยเป็นครูโรงเรียนที่เป็นกรณีศึกษา จำนวน 3 โรงเรียน และผู้ให้ข้อมูลที่มีการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการร่วมกับความรู้ด้านทักษะชีวิตที่ดีตามเกณฑ์ ซึ่งเป็นในโรงเรียนสังกัดกองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแดน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และสังกัดกรุงเทพมหานคร จำนวน 16 คน เครื่องมือวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์การรับรู้ด้านทักษะชีวิต ผลการวิจัยพบว่า 1) นิยามทักษะชีวิตตามการรับรู้ หมายถึง (1) ความสามารถหรือทักษะที่นำไปใช้ในการดำรงชีวิตประจำวัน (2) ความสามารถในการดำเนินชีวิตได้อย่างมีความสุข บรรลุเป้าหมาย ประสบผลสำเร็จและมีคุณภาพชีวิต และ (3) ความสามารถที่ใช้ในการทำงานและประกอบอาชีพ 2) ทักษะชีวิตที่เหมาะสมกับนักเรียนตามการรับรู้ ประกอบด้วย (1) ความรู้เรื่องการส่งเสริมสุขภาพ (2) ความรู้เรื่องอาหารและโภชนาการ และ (3) ทักษะพื้นฐานการทำงาน 3) สภาพการจัดการเรียนรู้เกี่ยวกับทักษะชีวิตของครู ประกอบด้วย (1) การสร้างและพัฒนาโดยกระบวนการเรียนการสอน และ (2) การสร้างและพัฒนาผ่านการฝึกปฏิบัติและประสบการณ์

* นิสิตมหาบัณฑิตสาขาวิธีวิทยาการวิจัยการศึกษา ภาควิชาวิจัยและจิตวิทยาการศึกษา

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

E-mail Address: narun72@hotmail.com

**อาจารย์ประจำสาขาวิชาวิธีวิทยาการวิจัยการศึกษา ภาควิชาวิจัยและจิตวิทยาการศึกษา

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

E-mail Address: wannee.k@chula.ac.th

ISSN1905-4491

Abstract

This research with qualitative research methodology. The objectives of this study were a study on perceptions of life skills and learning management circumstances about life skills of teachers that example case study research were school teachers of 3 schools. And Informants delivered data of Integrated Management Education corporate with good life skills on main principle. Which were Border Patrol Police School, School under the Office of Basic Education Commission and School under the Bangkok Metropolitan Administration 16 people. The research instrument was questionnaires on perception of life skills. The finding in this study revealed the followings : 1) definition of life skills on perception meaning (1) competency or skill to apply in daily life (2) competency to happiness live , achieve and quality of life and (3) competency to apply working and earn a living 2) life skills be proper with student according to perception consist (1) knowledge base of permit health (2) understanding of food and nutrition and (3) knowledge and base skills of working 3) learning management circumstances about life skills of teachers that consist (1) create and develop with process of study and (2) create and develop carry on practice and experience.

คำสำคัญ: ทักษะชีวิต การรับรู้ สภาพการจัดการเรียนรู้

KEYWORDS: LIFE SKILLS / PERCEPTIONS / CIRCUMSTANCES EDUCATION MANAGEMENT

บทนำ

ในบริบทของประเทศไทย หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2551 ระบุว่า การจัดการศึกษามุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีปัญญา มีความสุขมีศักยภาพในการศึกษาต่อ และประกอบอาชีพ จึงกำหนดเป็นจุดหมายเพื่อให้เกิดกับผู้เรียนประการหนึ่ง คือ เมื่อจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน นักเรียนจะต้องมีความรู้ความสามารถในการสื่อสาร การคิด การแก้ปัญหา การใช้เทคโนโลยี และมีทักษะชีวิต (กระทรวงศึกษาธิการ, 2552; สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2558)

ทักษะชีวิต (life skills) คือ ความสามารถหรือทักษะภายในตนเองและทักษะระหว่างบุคคล ที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต สามารถจัดการชีวิตได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น (กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข, 2543; กระทรวงศึกษาธิการ, 2552; สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2558; International Youth Foundation [IYF], 2009; Jacobs Foundation, 2011; Pan-American Health Organization [PAHO], 2001; Partnership for 21st Century Skills, 2009; World Health Organization [WHO], 1997; The Organization for Economic Cooperation and Development [OECD], 2013; United Nations Children's Fund [UNICEF], 2003)

จากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับทักษะชีวิต พบว่า มีผู้ให้กำหนดองค์ประกอบของทักษะชีวิตไว้อย่างหลากหลาย โดยองค์กรที่มีผู้อ้างอิงมากที่สุด (World Health Organization [WHO], 1997) ประกอบด้วย 1. การตัดสินใจ (Decision making) 2. การแก้ปัญหา (Problem Solving) 3. ความคิดสร้างสรรค์ (Creative thinking) 4. ความคิดอย่างมีวิจารณญาณ (Critical thinking) 5. การสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ (Effective communication) 6. ทักษะการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล (Interpersonal relationship skills) 7. ความตระหนักในตนเอง (Self-awareness) 8. ความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น (Empathy) 9. การจัดการกับอารมณ์ (Coping with emotions) 10. การจัดการกับความเครียด (Coping With Stress) โดยกรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข (2543) ได้ประยุกต์โดยแบ่งเป็นด้านพุทธิพิสัย ด้านจิตพิสัย ด้านทักษะพิสัย มีการเพิ่มเติมทักษะความภูมิใจในตนเอง และความรับผิดชอบต่อสังคม ซึ่งสอดคล้องกับ

องค์ประกอบของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2558) องค์ประกอบของทักษะชีวิตนั้นสามารถแปรเปลี่ยนไปตามสภาพสังคม สิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม หรือบริบทในการพัฒนาหรือการศึกษา

การพัฒนาทักษะชีวิตในระบบการศึกษาไทย มุ่งเน้นพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามมาตรฐานที่กำหนด ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดสมรรถนะสำคัญประการหนึ่ง คือ ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต เป็นความสามารถในการนำกระบวนการต่างๆ ไปใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน การเรียนรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง การทำงาน และการอยู่ร่วมกันในสังคมด้วยการสร้างเสริมความสัมพันธ์อันดีระหว่างบุคคล การจัดการปัญหาและความขัดแย้งต่างๆ อย่างเหมาะสม การปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมและสภาพแวดล้อม และการรู้จักหลีกเลี่ยงพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ที่ส่งผลกระทบต่อตนเองและผู้อื่น การป้องกันตัวเองในภาวะคับขันและจัดการกับชีวิตอย่างมีประสิทธิภาพสอดคล้องกับวัฒนธรรมและสังคม(กระทรวงศึกษาธิการ, 2552; สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน; 2558)

ความรู้ด้านทักษะชีวิตเป็นความรู้สำคัญที่ยังไม่ปรากฏในหลักสูตรการจัดการศึกษาของประเทศไทยอย่างชัดเจน แต่เป็นสิ่งสำคัญที่ต้องปลูกฝังให้กับผู้เรียนตั้งแต่ยังเป็นเด็กและเยาวชน เพราะในวัยเด็กและเยาวชนมีความรู้ด้านทักษะชีวิตต่ำ หลายประเทศทั่วโลกได้นำการศึกษาทักษะชีวิตมาใช้ในหลักสูตรของโรงเรียน (พทธี ศิริบรรณพิทักษ์ และคณะ, 2555) จึงเป็นประเด็นสำคัญที่ต้องดำเนินการส่งเสริมให้ครูเห็นความสำคัญและสามารถจัดการเรียนรู้เกี่ยวกับทักษะชีวิตให้แก่ผู้เรียนได้ จากแนวคิดดังกล่าวนี้จึงนำไปสู่การกำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย เพื่อศึกษาการรับรู้เรื่องทักษะชีวิตและสภาพการจัดการเรียนรู้เกี่ยวกับทักษะชีวิตของครู และสามารถนำไปใช้ในการวางแผนหรือสนับสนุนครูให้ได้รับการพัฒนาตามความต้องการเบื้องต้น

วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาการรับรู้เรื่องทักษะชีวิตและสภาพการจัดการเรียนรู้เกี่ยวกับทักษะชีวิตของครู

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยศึกษาการรับรู้เรื่องทักษะชีวิตและสภาพการจัดการเรียนรู้เกี่ยวกับทักษะชีวิตของครู ใช้วิธีการวิจัยแบบผสมวิธี (qualitative research) ตัวอย่างวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ โรงเรียนที่เป็นกรณีศึกษา จำนวน 3 โรงเรียน ซึ่งเป็นโรงเรียนที่มีการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการร่วมกับความรู้ด้านทักษะชีวิตที่ดีตามเกณฑ์ และผู้ให้ข้อมูลที่มีความรู้ความสามารถในการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการร่วมกับความรู้ด้านทักษะชีวิตที่ดีตามเกณฑ์ จำนวน 4 ท่าน ในโรงเรียนสังกัดกองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแดน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และสังกัดกรุงเทพมหานคร รวมทั้งสิ้นจำนวน 16 คน โดยใช้เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลคือแบบสัมภาษณ์การรับรู้ด้านทักษะชีวิต และวิเคราะห์ข้อมูลโดยการจัดกระทำข้อมูล 1) การลดทอนข้อมูล 2) ตรวจสอบข้อมูลโดยใช้วิธีการตรวจสอบแบบสามเส้า (triangulation) 3) วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) และ 4) การวิเคราะห์สร้างข้อสรุปแบบอุปนัย (analytic induction)

ผลการวิจัย

1. นิยามทักษะชีวิตตามการรับรู้

นิยามด้านทักษะชีวิตตามการรับรู้ของครู ผู้วิจัยได้อธิบายเป็นประเด็นรายละเอียดตามสังกัด ดังนี้

1) โรงเรียนในสังกัดกองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแดน การรับรู้เรื่องนิยามทักษะชีวิตของครูในบริบทโรงเรียนสังกัดกองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแดน พบว่า ครูส่วนใหญ่ให้นิยามว่า ทักษะชีวิต หมายถึง ความสามารถหรือทักษะที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตและนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ สามารถใช้ในการศึกษาเรียนรู้ การทำงาน หรือประกอบอาชีพ และสามารถดำเนินชีวิตได้อย่างมีความสุข ประสบผลสำเร็จ และมีคุณภาพชีวิตที่ดี ดังเช่นตัวอย่างข้อมูลการสัมภาษณ์ของครู

“ทักษะชีวิต หมายถึง ความสามารถหรือทักษะของบุคคลที่เป็นประโยชน์ใช้ในการศึกษาเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ทั้งการเรียนรู้ด้วยตนเองและการเรียนรู้ในระดับที่สูงขึ้นไป สามารถทำงานและประกอบอาชีพตามความถนัดต่อไปได้ในอนาคต สามารถพึ่งตนเองได้ในการใช้ชีวิตและจัดการกับปัญหาต่างๆ รอบตัวในชีวิตประจำวันได้ สามารถปรับใช้ในดำเนินชีวิตประจำวันและการดำรงชีวิตในอนาคตได้อย่างมีความสุขและประสบผลสำเร็จในชีวิต”

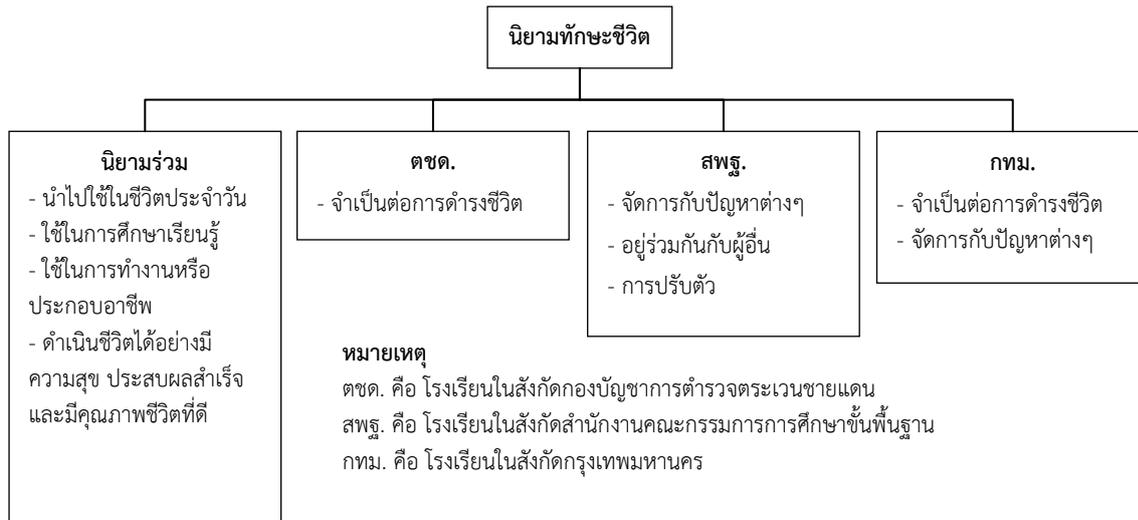
2) โรงเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน การรับรู้เรื่องนิยามทักษะชีวิตของครูในบริบทโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า ครูส่วนใหญ่ให้นิยามว่า ทักษะชีวิต หมายถึง ความสามารถหรือทักษะที่นำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ สามารถใช้ในการศึกษาเรียนรู้ การทำงาน หรือประกอบอาชีพ สามารถดำเนินชีวิตได้อย่างมีความสุข ประสบผลสำเร็จ และมีคุณภาพชีวิตที่ดี รวมทั้งสามารถจัดการกับปัญหาต่างๆ สามารถปรับตัวและสามารถอยู่ร่วมกันกับผู้อื่นได้ ดังเช่นตัวอย่างข้อมูลการสัมภาษณ์ของครู

“ทักษะชีวิต เป็นความสามารถในการนำสิ่งต่างๆ ที่ได้เรียนรู้ไปใช้จริงในชีวิตประจำวันเพื่อให้ดำรงตนอยู่ในสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องว่าจะอะไรจะช่วยให้ตนเองประสบความสำเร็จในการมีชีวิตอยู่อย่างน่าพึงพอใจ ทั้งการเรียนรู้และการทำงาน ความสามารถในการอยู่ร่วมกันและมีความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่นในสังคม สามารถจัดการกับปัญหาหอบ ๆ ตัวในสภาพสังคมปัจจุบันได้อย่างเหมาะสม รวมทั้งการปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมและสภาพแวดล้อม”

3) โรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร การรับรู้เรื่องนิยามทักษะชีวิตของครูในบริบทโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร พบว่า ครูส่วนใหญ่ให้นิยามว่า ทักษะชีวิต หมายถึง ความสามารถหรือทักษะที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตและนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ สามารถใช้ในการศึกษาเรียนรู้ การทำงาน หรือประกอบอาชีพ และสามารถดำเนินชีวิตได้อย่างมีความสุข ประสบผลสำเร็จ และมีคุณภาพชีวิตที่ดี รวมทั้งสามารถจัดการกับปัญหาต่างๆ ได้ ดังเช่นตัวอย่างข้อมูลการสัมภาษณ์ของครู

“ทักษะชีวิตในความคิดของตนเองน่าจะหมายถึง ความสามารถหรือทักษะที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตสามารถนำความรู้ต่างๆ ไปใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน ช่วยเหลือและพึ่งพาตนเองได้ สามารถแก้ไขปัญหาในสถานการณ์วิกฤตที่ก่อให้เกิดพฤติกรรมที่เป็นปัญหาต่อตนเองและผู้อื่น ทักษะบางอย่างก็สำคัญนะ ต้องเรียนรู้ทักษะและเตรียมพร้อมในการป้องกันความเสี่ยงกับสิ่งที่จะต้องเจอในอนาคต ต้องมีทักษะที่จำเป็นและเป็นประโยชน์ในการดำรงชีวิตที่เกี่ยวข้องกับตนเอง ทั้งด้านที่ใช้ในการเรียนรู้หรือศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้นไปหรือแม้กระทั่งด้านการนำความรู้ที่มีไปประกอบอาชีพหรือทำงาน เพื่อให้สามารถเอาตัวรอดอยู่ในสังคมและมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นได้”

เมื่อเปรียบเทียบนิยามทักษะชีวิตตามการรับรู้ของครูใน 3 สังกัด คือ โรงเรียนในสังกัดกองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแดน โรงเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร พบว่า ครูให้นิยามทักษะชีวิตที่มีลักษณะร่วมกัน คือ ทักษะชีวิต หมายถึง ความสามารถหรือทักษะที่นำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ สามารถใช้ในการศึกษาเรียนรู้ การทำงาน หรือประกอบอาชีพ เพื่อให้สามารถดำเนินชีวิตได้อย่างมีความสุข ประสบผลสำเร็จ และมีคุณภาพชีวิตที่ดี รายละเอียดดังภาพ 1

ภาพ 1 นิยามทักษะชีวิตตามการรับรู้ของครูในแต่ละสังกัด

2. ทักษะชีวิตที่เหมาะสมกับนักเรียนตามการรับรู้

ทักษะชีวิตที่เหมาะสมกับนักเรียนตามการรับรู้ของครู ผู้วิจัยได้จำแนกองค์ประกอบของทักษะชีวิตออกเป็น 4 ด้าน 1) ด้านสุขภาพอนามัย 2) ด้านการเรียนรู้ 3) ด้านการงานอาชีพ และ 4) ด้านการอยู่ร่วมกัน โดยอธิบายเป็นประเด็นรายละเอียดตามสังกัดดังนี้

1) โรงเรียนในสังกัดกองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแดน

ด้านสุขภาพอนามัย ประกอบด้วย 1) ความรู้เรื่องการส่งเสริมสุขภาพ 2) ความรู้เรื่องอาหารและโภชนาการ 3) ทักษะการควบคุมและป้องกันโรค และ 4) ความรู้ในการเป็นพ่อแม่ที่ดี

ด้านการศึกษา ประกอบด้วย 1) ทักษะการสื่อสาร 2) ทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ 3) ทักษะการแก้ปัญหา และ 4) ทักษะการคิดคำนวณ

ด้านการงานอาชีพ ประกอบด้วย 1) ทักษะพื้นฐานการทำงาน 2) ความรับผิดชอบต่อหน้าที่ และ 3) ทักษะการทำงานร่วมกัน

ด้านการอยู่ร่วมกัน ประกอบด้วย 1) ทักษะการใช้ทรัพยากรร่วมกัน 2) ความเข้าใจและเห็นใจผู้อื่น 3) ทักษะคุณธรรมและมารยาท 4) ทักษะการรับผิดชอบต่อสังคม 5) ความรู้เรื่องวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น

เมื่อเปรียบเทียบตามองค์ประกอบของทักษะชีวิตที่จำแนกออกเป็น 4 ด้าน พบว่า ครูส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับในมิติ ด้านการงานอาชีพ (ร้อยละ 31.82) รองลงมาคือ ด้านสุขภาพอนามัย (ร้อยละ 25.76) ด้านการอยู่ร่วมกัน (ร้อยละ 22.72) และด้านการศึกษา (ร้อยละ 19.70) ตามลำดับ

2) โรงเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ด้านสุขภาพอนามัย ประกอบด้วย 1) ความรู้เรื่องการส่งเสริมสุขภาพ 2) ความรู้เรื่องอาหารและโภชนาการ 3) ทักษะการควบคุมและป้องกันโรค 4) ความรู้เรื่องความปลอดภัยในชีวิต และ 5) ทักษะจัดการอารมณ์และความเครียด

ด้านการศึกษา ประกอบด้วย 1) ทักษะทางการสื่อสาร 2) ทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ 3) ทักษะการแก้ปัญหา 4) ทักษะการตัดสินใจ 5) ทักษะการใช้เทคโนโลยี 6) ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ 7) ทักษะในการประยุกต์และเชื่อมโยงความรู้ 8) ทักษะการสืบค้นหาความรู้

ด้านการงานอาชีพ ประกอบด้วย 1) ทักษะพื้นฐานการทำงาน ในประเด็นเรื่องการเกษตรและความรู้ในการประกอบอาชีพ 2) ทักษะการทำงานร่วมกัน 3) ทักษะการคิดสร้างสรรค์ และ 4) ความรับผิดชอบต่อนหน้าที่ รายละเอียดดังตัวอย่างข้อมูลการสัมภาษณ์ดังนี้

ด้านการอยู่ร่วมกัน ประกอบด้วย 1) ทักษะการรับผิดชอบต่อสังคม 2) ทักษะการใช้ทรัพยากรร่วมกัน 3) ทักษะคุณธรรมและมารยาท 4) ทักษะการปรับตัว 5) ทักษะการสร้างความสัมพันธ์ 6) ความรู้เรื่องวัฒนธรรมและภูมิปัญญา และ 7) ความยืดหยุ่นในการใช้ชีวิต

เมื่อเปรียบเทียบตามองค์ประกอบของทักษะชีวิตที่จำแนกออกเป็น 4 ด้าน พบว่า ครูส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับในมิติด้านการเรียนรู้ (ร้อยละ 36.37) รองลงมาคือ ด้านการอยู่ร่วมกันในสังคม (ร้อยละ 25.25) ด้านสุขภาพอนามัย (ร้อยละ 20.20) ด้านการทำงานอาชีพ (ร้อยละ 18.18) ตามลำดับ

3) โรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร

ด้านสุขภาพอนามัย ประกอบด้วย 1) ความรู้เรื่องการส่งเสริมสุขภาพ 2) ความรู้เรื่องอาหารและโภชนาการ 3) ทักษะจัดการอารมณ์และความเครียด 4) ทักษะการควบคุมและป้องกันโรค และ 5) ความรู้เรื่องความปลอดภัยในชีวิต

ด้านการเรียนรู้ ประกอบด้วย 1) ทักษะทางการสื่อสาร 2) ทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ 3) ทักษะการแก้ปัญหา 4) ทักษะการตัดสินใจ และ 5) ทักษะการใช้เทคโนโลยี

ด้านการงานอาชีพ ประกอบด้วย 1) ทักษะพื้นฐานการทำงาน 2) ทักษะการคิดสร้างสรรค์ 3) ทักษะการทำงานร่วมกัน 4) ความรับผิดชอบต่อหน้าที่ และ 5) เจตคติที่ดีต่อการทำงาน

ด้านการอยู่ร่วมกัน ประกอบด้วย 1) ทักษะการรับผิดชอบต่อสังคม 2) ทักษะการปรับตัว 3) ทักษะการสร้างความสัมพันธ์ 4) ทักษะการใช้ทรัพยากรร่วมกัน 5) ความเข้าใจและเห็นใจผู้อื่น 6) ทักษะคุณธรรมและมารยาท 7) ทักษะการเป็นผู้นำ และ 8) ความยืดหยุ่นในการใช้ชีวิต

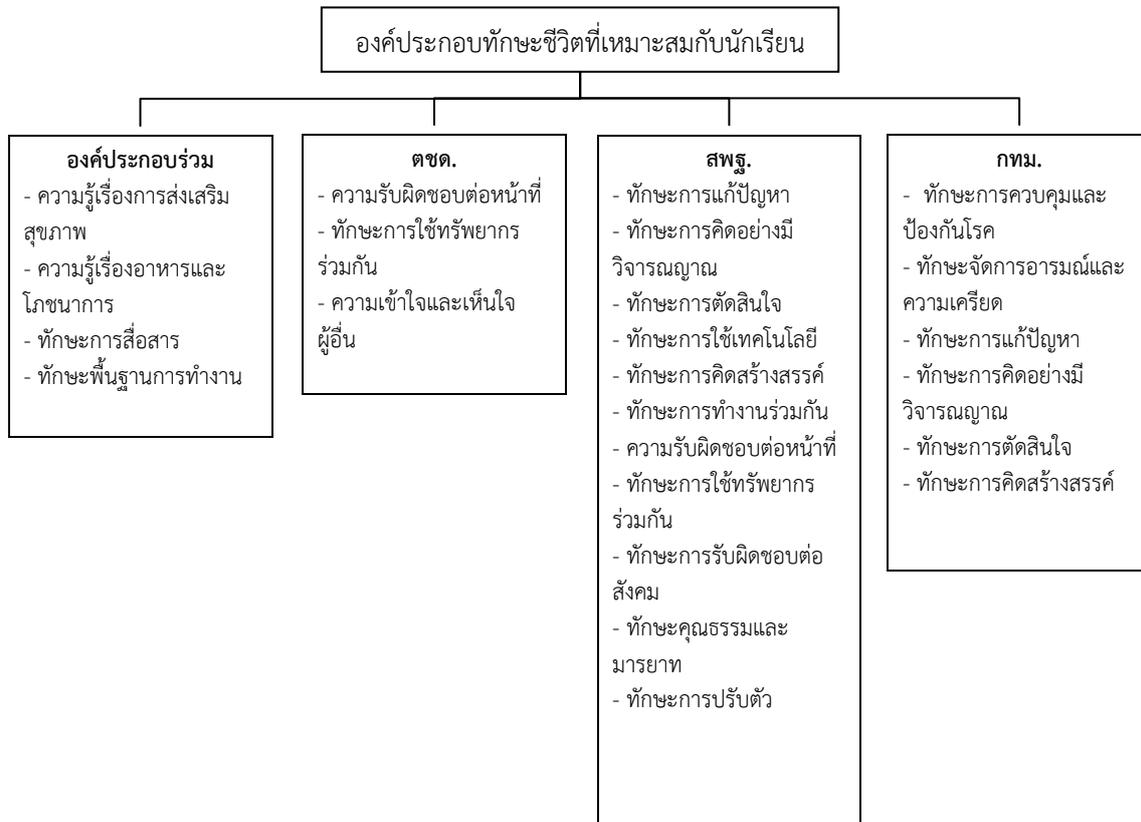
เมื่อเปรียบเทียบตามองค์ประกอบของทักษะชีวิตที่จำแนกออกเป็น 4 ด้าน พบว่า ครูส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับในมิติ ด้านสุขภาพอนามัย (ร้อยละ 35.48) รองลงมาคือ ด้านการเรียนรู้ (ร้อยละ 30.11) ด้านการทำงานอาชีพ (ร้อยละ 20.43) ด้านการอยู่ร่วมกันในสังคม (ร้อยละ 13.98) ตามลำดับ

เมื่อพิจารณาองค์ประกอบทักษะชีวิตที่เหมาะสมกับนักเรียนในแต่ละสังกัด พบว่า มีองค์ประกอบร่วมกัน คือ ด้านสุขภาพอนามัย ประกอบด้วย ความรู้เรื่องการส่งเสริมสุขภาพ ความรู้เรื่องอาหารและโภชนาการ ด้านการเรียนรู้ ประกอบด้วย ทักษะการสื่อสาร ด้านการงานอาชีพ ประกอบด้วย ทักษะพื้นฐานการทำงาน รายละเอียดดังภาพ 2

ครูแต่ละสังกัดให้ความสำคัญกับองค์ประกอบทักษะชีวิตในแต่ละด้านแตกต่างกัน พบว่า ครูในโรงเรียนสังกัดกองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแดนให้ความสำคัญกับองค์ประกอบด้านการงานอาชีพ (ร้อยละ 31.82) มากที่สุด และน้อยที่สุดคือด้านการเรียนรู้ (ร้อยละ 19.70) ครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานให้ความสำคัญกับองค์ประกอบด้านการเรียนรู้ (ร้อยละ 36.37) มากที่สุด และน้อยที่สุดคือด้านการงานอาชีพ (ร้อยละ 18.18) และครูในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานครให้ความสำคัญกับองค์ประกอบด้านสุขภาพอนามัย (ร้อยละ 35.48) และน้อยที่สุดคือด้านการอยู่ร่วมกันในสังคม (ร้อยละ 13.98) รายละเอียดดังตาราง 1

เมื่อนำมาเปรียบเทียบระหว่างสังกัด พบว่า ครูในโรงเรียนสังกัดกองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแดนให้ความสำคัญด้านการงานอาชีพสูงกว่าสังกัดอื่น (ร้อยละ 31.82) ครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการ

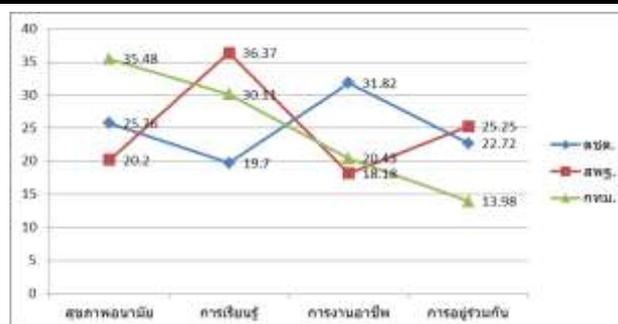
การศึกษาขั้นพื้นฐานให้ความสำคัญด้านการเรียนรู้และการอยู่ร่วมกันสูงกว่าสังกัดอื่น (ร้อยละ 36.37 และ ร้อยละ 25.25) ครูในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานครให้ความสำคัญด้านสุขภาพอนามัย (ร้อยละ 35.48) สูงกว่าสังกัดอื่น รายละเอียดดังภาพ 3

ภาพ 2 องค์ประกอบทักษะชีวิตที่เหมาะสมกับนักเรียนในแต่ละสังกัด

ตาราง 1 ความสำคัญขององค์ประกอบทักษะชีวิตในแต่ละด้านของครู

สังกัด	ตชด.	สพฐ.	กทม.
องค์ประกอบ			
สุขภาพอนามัย	25.76	20.20	35.48
การเรียนรู้	19.70	36.37	30.11
การงานอาชีพ	31.82	18.18	20.43
การอยู่ร่วมกัน	22.72	25.25	13.98

ภาพ 3 ทักษะชีวิตที่เหมาะสมกับนักเรียนตามการรับรู้ของครูใน 3 สังกัด

3. สภาพการจัดการเรียนรู้เกี่ยวกับทักษะชีวิตของครู

การจัดการเรียนรู้เกี่ยวกับทักษะชีวิตในแต่ละสังกัด ผู้วิจัยได้อธิบายเป็นประเด็นรายละเอียด ดังนี้

1) การสร้างและพัฒนาทักษะชีวิตโดยกระบวนการเรียนการสอน

เมื่อพิจารณาการสร้างและพัฒนาทักษะชีวิตโดยกระบวนการเรียนการสอน พบว่าเป็นการจัดการเรียนรู้ให้นักเรียนได้เรียนรู้เกี่ยวกับทักษะชีวิตร่วมกัน ผ่านการเรียนการสอนและกิจกรรมรูปแบบต่างๆ ที่ผู้สอนจัดขึ้นให้นักเรียนได้ร่วมกันแสดงความคิดเห็นและแลกเปลี่ยนประสบการณ์ซึ่งกันและกัน สร้างองค์ความรู้ใหม่ และสามารถเชื่อมโยงความรู้ที่ได้สู่การดำรงชีวิตของตนเอง มีรายละเอียดดังนี้

1.1) จัดการเรียนการสอนเป็นรายวิชาโดยเฉพาะ พบว่า ครูมีการจัดการเรียนการสอนเกี่ยวกับทักษะชีวิตเป็นรายวิชาตามทักษะชีวิตที่ต้องการส่งเสริม มีการกำหนดสาระการเรียนรู้และการจัดเวลาเรียน โดยเฉพาะ ในกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน เช่น กิจกรรมแนะแนว กิจกรรมนักเรียน และกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ ดังเช่นตัวอย่างข้อมูลการสัมภาษณ์ของครู

“หลักสูตรที่ใช้ในการสอนใช้ของ สพฐ. ทั่วไป มีหลักสูตรท้องถิ่นมาเพิ่ม เวลาเรียนทั้งหมดไม่เกิน 1000 ชั่วโมงต่อปี มีเสริมเรื่องทักษะชีวิต เช่น การทำงานอาชีพ เกษตร สิ่งแวดล้อม ป่าไม้ แผลง มีกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ปรับเข้าไปในวิชาลูกเสือ หลักสูตรใช้ของปี 2551”

1.2) จัดการเรียนการสอนโดยบูรณาการร่วมกับกลุ่มสาระที่เกี่ยวข้อง พบว่า ครูมีการจัดการเรียนการสอนเกี่ยวกับทักษะชีวิตโดยบูรณาการร่วมกับรายวิชาตามกลุ่มสาระที่เกี่ยวข้อง โดยใช้สาระการเรียนรู้ที่สอดคล้องกันกับทักษะชีวิตแต่ละองค์ประกอบโดยเฉพาะหรือบูรณาการทักษะชีวิตหลายองค์ประกอบเข้ากับกลุ่มรายวิชาที่มีการวางแผนการจัดการเรียนรู้ร่วมกัน ดังเช่นตัวอย่างข้อมูลการสัมภาษณ์ของครู

“กิจกรรมที่ส่งเสริมทักษะชีวิตเอาไปบูรณาการกับทั้ง 8 กลุ่มสาระ อย่าง สหกรณ์การทำบัญชีรายรับ-จ่าย ก็บูรณาการกับการทำงานอาชีพ เทคโนโลยี คอมพิวเตอร์ การเลี้ยงไก่ เลี้ยงเป็ด การลงสถิติในเรื่องคณิตศาสตร์ ลงบันทึกว่าสัปดาห์หนึ่งได้ไข่กี่ฟอง สอนคำศัพท์บูรณาการกับภาษาอังกฤษ”

1.3) สอดแทรกอยู่ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ต่างๆ พบว่า ครูสอดแทรกการเรียนการสอนเกี่ยวกับทักษะชีวิตในการเรียนการสอนปกติหรือกิจกรรมอื่น เช่น กิจกรรมหน้าเสาธง กิจกรรมโฮมรูม และก่อนการเรียนการสอนในแต่ละวิชา โดยเนื้อหาจะเกี่ยวข้องกับข่าวสาร เหตุการณ์/สถานการณ์ปัจจุบัน หรือประสบการณ์ของผู้เรียน ดังเช่นตัวอย่างข้อมูลการสัมภาษณ์ของครู

“สมมติสอนเรื่องเรื่องนี้แล้วมันเป็นเรื่องที่เราควรจะรู้หรือว่ามันมีสถานการณ์อะไรที่เกี่ยวข้อง อย่างข่าวตอนนี้น้ำมันอะไร เราเอาอันนี้มาเล่าให้เด็กฟังได้แล้วก็ให้เด็กช่วยกันอภิปรายคิดได้ แต่ถ้าอย่างเรื่องความรุนแรงอะไรยังงี้ไม่เกี่ยวกับเนื้อหา ที่จะใช้วิธีเหมือนแบบว่าคุยกันมากกว่าที่เป็นการชี้แนะเพราะเราไม่มีการเจอเด็กในคาบแนะแนว ก็ใช้โฮมรูมหรือไม่ก็ก่อนเรียน”

2) การสร้างและพัฒนาทักษะชีวิตโดยผ่านการฝึกปฏิบัติ

เมื่อพิจารณาการสร้างและพัฒนาทักษะชีวิตโดยผ่านการฝึกปฏิบัติ พบว่าเป็นการจัดกิจกรรมให้นักเรียนได้เรียนรู้ร่วมกันผ่านกิจกรรมที่เน้นให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติ มีส่วนร่วมค้นพบความรู้หรือสร้างทักษะด้วยตนเองให้เกิดประสบการณ์ และสามารถประยุกต์ใช้ความรู้ได้ รวมทั้งการมีแบบอย่างที่ดีในการเรียนรู้อากการฝึกปฏิบัติ มีรายละเอียดดังนี้

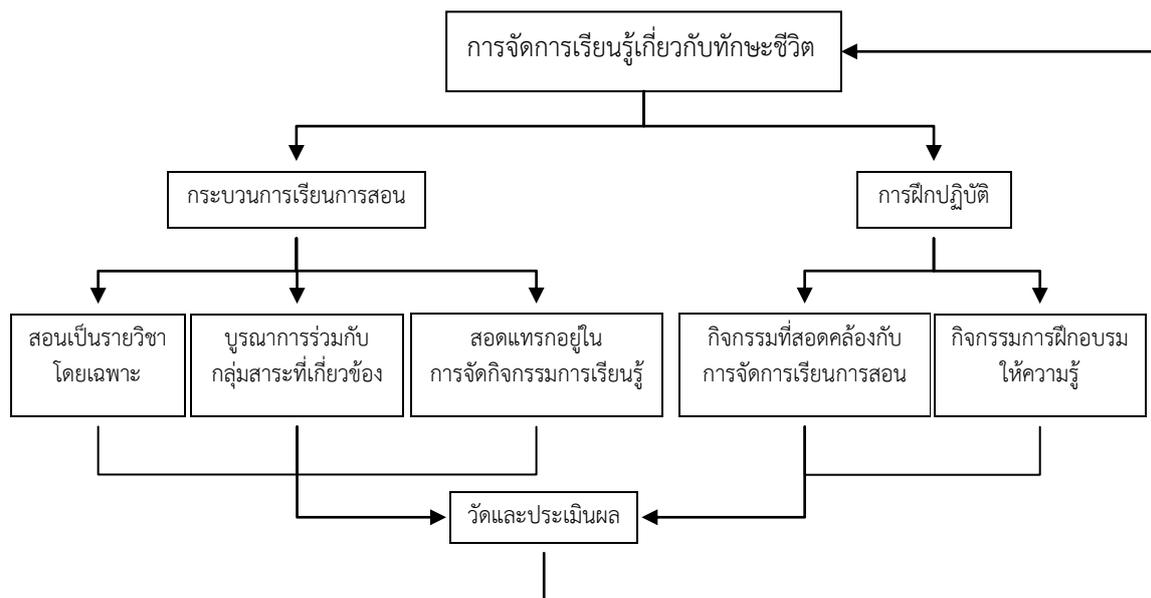
2.1) ฝึกปฏิบัติผ่านกิจกรรมที่สอดคล้องกับการจัดการเรียนการสอน พบว่า ครูมีการจัดกิจกรรมพัฒนาทักษะชีวิตผ่านการฝึกปฏิบัติที่สอดคล้องกับการจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียน เพื่อให้เกิดทักษะชีวิต และสามารถเชื่อมโยงความรู้จากทฤษฎีสู่การปฏิบัติจริงได้ ดังเช่นตัวอย่างข้อมูลการสัมภาษณ์ของครู

“ในตอนเช้ามีการออกกำลังกายก่อนเข้าห้องเรียน จะมีพี่เป็นผู้นำออกกำลังกาย มีการตรวจสุขภาพเบื้องต้น มีการชั่งน้ำหนัก วัดส่วนสูง มีนมให้ดื่มและมีอาหารกลางวันให้ทาน เด็กก็จะได้เรียนรู้จากการปฏิบัติในทุกๆ วัน”

2.2) ฝึกปฏิบัติผ่านกิจกรรมการฝึกอบรมให้ความรู้ พบว่า ครูมีการจัดกิจกรรมพัฒนาทักษะชีวิตผ่านการฝึกอบรมให้ความรู้ โดยมีการร่วมมือกับหน่วยงานสนับสนุนต่างๆ ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา เพื่อฝึกฝนทักษะชีวิตผ่านทางผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญให้เกิดความรู้และทักษะที่นักเรียนสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน และเหมาะสมกับความต้องการของนักเรียน ดังเช่นตัวอย่างข้อมูลการสัมภาษณ์ของครู

“ไม่ได้จัดเรื่องอนามัยเป็นคาบพิเศษอาจจัดเป็นกรณีไป เช่นกรณีเด็กอ้วน เรื่องคุณหมอมารให้ความรู้เด็กก็จะจัดทั้งโรงเรียน ถ้าช่วงฤดูฝนก็จะเป็นเรื่องไข้เลือดออก ให้คุณหมอมารให้ความรู้”

สภาพการจัดการเรียนรู้เกี่ยวกับทักษะชีวิตของครูจะมีความคล้ายคลึงกันในแต่ละสังกัด โดยครูในโรงเรียนสังกัดกองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแดนจะเน้นจัดการเรียนการสอนเป็นรายวิชาโดยเฉพาะควบคู่ไปกับการฝึกปฏิบัติผ่านกิจกรรมที่สอดคล้องกับการจัดการเรียนการสอน ครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานและครูในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร จะเน้นจัดการเรียนการสอนโดยบูรณาการร่วมกับกลุ่มสาระที่เกี่ยวข้องและสอดแทรกอยู่ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ต่างๆ สามารถสรุปสภาพการจัดการเรียนรู้รายละเอียดดังภาพ 4

ภาพ 4 การจัดการเรียนรู้เกี่ยวกับทักษะชีวิต

อภิปรายผล

1. นิยามทักษะชีวิต จากผลการวิจัยที่ พบว่า โรงเรียนในสังกัดกองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแดน ครูส่วนใหญ่ให้นิยามทักษะชีวิต คือ ความสามารถหรือทักษะที่นำไปใช้ในการดำรงชีวิตประจำวันมากที่สุด รองลงมาคือ ความสามารถหรือทักษะที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต ความสามารถในการทำงานหรือประกอบอาชีพ ความสามารถในการดำเนินชีวิตได้อย่างมีความสุข ประสบผลสำเร็จ และมีคุณภาพชีวิตที่ดี และความสามารถหรือทักษะของบุคคลที่ใช้ในการศึกษาเรียนรู้ โรงเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ครูส่วนใหญ่ให้นิยามทักษะชีวิต คือ ความสามารถหรือทักษะที่นำไปใช้ในการดำรงชีวิต

ประจำวัน มากที่สุด รองลงมาคือ ความสามารถในการดำเนินชีวิตได้อย่างมีความสุข ประสบผลสำเร็จ และมีคุณภาพชีวิต รวมทั้งความสามารถหรือทักษะของบุคคลที่ใช้ในการศึกษาเรียนรู้ ความสามารถในการทำงานและประกอบอาชีพ ความสามารถในการจัดการกับปัญหาต่างๆ ความสามารถในการอยู่ร่วมกันกับผู้อื่น และความสามารถในการปรับตัว **โรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร** ครูส่วนใหญ่ให้นิยามทักษะชีวิต คือ ความสามารถหรือทักษะที่นำไปใช้ในการดำรงชีวิตประจำวัน ความสามารถหรือทักษะที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต และความสามารถในการดำเนินชีวิตได้อย่างมีความสุข บรรลุเป้าหมาย ประสบผลสำเร็จ และมีคุณภาพชีวิต รองลงมาคือ ความสามารถในการจัดการกับปัญหาต่างๆ ความสามารถในการทำงานและประกอบอาชีพ และความสามารถหรือทักษะของบุคคลที่ใช้ในการศึกษาเรียนรู้ เมื่อเปรียบเทียบนิยามทักษะชีวิตตามการรับรู้ของครูใน 3 สังกัด พบว่า ครูให้นิยามทักษะชีวิตที่มีลักษณะร่วมกัน คือ ทักษะชีวิต หมายถึง ความสามารถหรือทักษะที่นำไปใช้ในการดำรงชีวิตประจำวัน ความสามารถในการดำเนินชีวิตได้อย่างมีความสุข บรรลุเป้าหมาย ประสบผลสำเร็จ และมีคุณภาพชีวิต ความสามารถหรือทักษะที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต และความสามารถที่ใช้ในการทำงานและประกอบอาชีพ ตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับรายงานของ World Health Organization [WHO] (1997) ที่ว่าทักษะชีวิต คือ ความสามารถหรือทักษะใช้ในการดำรงชีวิตและจำเป็นต่อการดำรงชีวิต และการกำหนดเป้าหมายของตนเองในการประสบผลสำเร็จ และมีคุณภาพชีวิตที่ดี แต่ครูจำนวนไม่น้อยเมื่อกล่าวถึงนิยามเกี่ยวกับทักษะชีวิตจะมุ่งประเด็นไปที่ความสามารถที่ใช้ในการทำงานและประกอบอาชีพ เพราะครูส่วนใหญ่คิดว่า การดำรงชีวิตหรือการใช้ชีวิตประจำวัน คือ การทำงานและประกอบอาชีพ นอกจากนี้ยังพบนิยามทักษะชีวิต ความสามารถหรือทักษะของบุคคลที่ใช้ในการศึกษาเรียนรู้ และความสามารถในการจัดการกับปัญหาต่างๆ ซึ่งสอดคล้องกับ กระทรวงศึกษาธิการ (2552) ความสามารถหรือทักษะพื้นฐานทางการศึกษาในการเรียนรู้ในระดับที่สูงขึ้นหรือการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตามความต้องการของแต่ละบุคคล อีกทั้งยังสามารถจัดการปัญหาที่พบในสถานการณ์ต่างๆ ได้

2. ทักษะชีวิตที่เหมาะสมกับนักเรียน จากผลการวิจัยที่ พบว่า **โรงเรียนสังกัดกองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแดน** ครูส่วนใหญ่คิดว่าทักษะชีวิตเหมาะสมกับนักเรียน คือ ทักษะพื้นฐานการทำงาน สูงที่สุด รองลงมาคือ ความรู้เรื่องการส่งเสริมสุขภาพ ทักษะการใช้ทรัพยากรร่วมกัน และความรู้ด้านอาหารและโภชนาการตามลำดับ **โรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน** ครูส่วนใหญ่ให้คิดว่าทักษะชีวิตเหมาะสมกับนักเรียน คือ ความรู้เรื่องการส่งเสริมสุขภาพ และทักษะการสื่อสาร รองลงมาคือ ทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ทักษะการแก้ปัญหา ทักษะพื้นฐานการทำงาน ทักษะการรับผิดชอบต่อสังคมตามลำดับ นอกจากนี้ยังพบทักษะการตัดสินใจและทักษะการทำงานร่วมกัน **โรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร** ครูส่วนใหญ่ให้คิดว่าทักษะชีวิตเหมาะสมกับนักเรียน คือ ความรู้เรื่องการส่งเสริมสุขภาพ รองลงมาคือ ทักษะการสื่อสาร ความรู้เรื่องอาหารและโภชนาการ และทักษะพื้นฐานการทำงาน และทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณตามลำดับ นอกจากนี้ยังพบทักษะจัดการอารมณ์และความเครียด และทักษะการแก้ปัญหา เมื่อพิจารณาในแต่ละสังกัด พบว่า มีองค์ประกอบร่วมกัน คือ ความรู้เรื่องการส่งเสริมสุขภาพ ความรู้เรื่องอาหารและโภชนาการ ทักษะการสื่อสาร และทักษะพื้นฐานการทำงาน ซึ่งสอดคล้องกับแผนพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดาร ตามพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี โดยสำนักงานโครงการสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี (2551) ที่กล่าวว่าความรู้ด้านสุขภาพอนามัยเป็นจุดเริ่มต้นของการเรียนเรียนรู้ถ้านักเรียนมีสุขภาพร่างกายที่แข็งแรงการพัฒนาทางสติปัญญา ก็สามารถดำเนินการได้โดยง่าย ทักษะทางการสื่อสารก็เป็นสิ่งสำคัญที่เป็นพื้นฐานของการเรียนรู้ต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นการเรียนรู้อาชีวการหรือการเรียนรู้อาชีพ และทักษะพื้นฐานการทำงาน สืบเนื่องมาจากความเข้าใจเรื่องนิยามทักษะชีวิตนั้นคือการดำรงชีวิตหรือการใช้ชีวิต ดังนั้นจึงสัมพันธ์กับองค์ประกอบการทำงาน

และประกอบอาชีพ ซึ่งทั้ง 4 ทักษะดังกล่าวเป็นองค์ประกอบรวมของทักษะชีวิตที่เหมาะสมกับนักเรียนในแต่ละสังกัด นอกจากนี้ในสังกัดกองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแดนยังมีองค์ประกอบทักษะการใช้ทรัพยากรร่วมกัน เห็นความเข้าใจและเห็นใจผู้อื่น และความรับผิดชอบต่อนหน้าที่ เพราะด้วยกิจกรรมที่โรงเรียนดำเนินการเรียนการสอน/กิจกรรม และบริบทของโรงเรียนที่อยู่ตามชายแดนของประเทศ จะเน้นความสัมพันธ์ระหว่างการอยู่ร่วมกันกับผู้อื่น การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมและการใช้ทรัพยากรร่วมกัน และความรับผิดชอบต่อนหน้าที่ได้รับมอบหมาย สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานและสังกัดกรุงเทพมหานคร จะมีองค์ประกอบในเรื่องทักษะการแก้ปัญหา ทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ทักษะการตัดสินใจ และทักษะการคิดสร้างสรรค์ ที่เป็นทักษะในองค์ประกอบทางการเรียนรู้เนื่องจากบริบททั้ง 2 สังกัดจะให้ความสำคัญในเรื่องของการเรียนรู้ทางวิชาการเป็นสำคัญ

3. การจัดการเรียนรู้เกี่ยวกับทักษะชีวิตของครู ครูสามารถสร้างและพัฒนาทักษะชีวิตโดยกระบวนการเรียนการสอน โดยทักษะชีวิตเป็นเนื้อหาวิชาที่เหมาะสมสำหรับนักเรียนทุกคน ซึ่งควรกำหนดให้อยู่ในหลักสูตรและบูรณาการเนื้อหาเกี่ยวกับทักษะชีวิตให้สอดคล้องกับการเรียนการสอนในทุกวิชา (Cronin, 1996) และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ จุฬาลักษณ์ โสระพันธ์ และ อวยพร เรื่องตระกูล (2009) ที่พบว่าการใช้ทักษะชีวิตในการพัฒนานักเรียนเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพนักเรียน โดยอาศัยปัจจัยภายนอกตัวนักเรียน คือ การจัดการเรียนการสอนและการอบรมดูแลเอาใจใส่ของครู นอกจากนี้การสร้างและพัฒนาโดยผ่านการฝึกปฏิบัติและประสบการณ์ เน้นการจัดการเรียนรู้จากทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม สมาชิกในกลุ่มจะร่วมกันตระหนักถึงความรับผิดชอบ หน้าที่ การแบ่งปันความรู้ และความคิดของตนเพื่องานจะได้สำเร็จตามเป้าหมาย (Mincemoyer, 2001) และเป็นไปในแนวทางเดียวกับ ชรัตพร ชูเชิด และ วรวรรณ เหมชะญาติ (2009) ที่พบว่า การจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมพัฒนาการเรียนรู้ด้านทักษะชีวิต ซึ่งสอดคล้องกับการสร้างและพัฒนาทักษะชีวิต ที่ว่าสามารถเกิดเองตามธรรมชาติ การสร้างและพัฒนาโดยกระบวนการเรียนการสอน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2552; สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน; 2558)

ข้อเสนอแนะ

ในการศึกษาเกี่ยวกับการรับรู้เรื่องทักษะชีวิตและสภาพการจัดการเรียนรู้เกี่ยวกับทักษะชีวิตของครู ใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ ในโรงเรียนที่เป็นกรณีศึกษา จำนวน 3 โรงเรียน และผู้ให้ข้อมูลที่มีการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการร่วมกับความรู้ด้านทักษะชีวิตที่ติดตามเกณฑ์ ซึ่งเป็น ในโรงเรียนสังกัดกองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแดน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และสังกัดกรุงเทพมหานคร ซึ่งมีการจัดการเรียนรู้และกิจกรรมที่สอดคล้องกับทักษะชีวิตตามเกณฑ์ที่ผู้วิจัยเลือก ดังนั้น การนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาครั้งนี้ไปใช้ในศึกษาเกี่ยวกับทักษะชีวิตอาจจะต้องทำความเข้าใจในบริบทของแต่ละสถานศึกษาและประยุกต์ให้เหมาะสมกับบริบทของโรงเรียนแต่ละประเภท และคำนึงถึงบริบททางด้านสิ่งแวดล้อม สังคม และวัฒนธรรมด้วย นอกจากนี้ควรจะศึกษาการวัดความรู้ด้านทักษะชีวิตของที่จะใช้ในการจัดการเรียนการสอน เพื่อใช้ประโยชน์จากสารสนเทศให้ครูได้รับการพัฒนาที่เป็นระบบ ต่อเนื่อง สอดคล้องกับสภาพปัญหา และความต้องการของครูผู้สอน ให้การจัดการเรียนรู้ด้านทักษะประสบผลสำเร็จและนักเรียนได้รับการพัฒนาอย่างเหมาะสมต่อไป

หมายเหตุ บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของงานวิจัยเรื่องการพัฒนาโมเดลการวัดความรู้ด้านทักษะชีวิตและโมเดลการวัดที่แพคที่บูรณาการร่วมกับความรู้ด้านทักษะชีวิตของครู

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

กระทรวงศึกษาธิการ (2552). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. กรุงเทพมหานคร. โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

กรมสุขภาพจิต, กระทรวงสาธารณสุข. (2543). *คู่มือการสอนทักษะชีวิตเพื่อป้องกันเอดส์*. นนทบุรี: กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข.

จุฬาลักษณ์ โสระพันธ์ และ อวยพร เรื่องตระกูล (2009). โมเดลเชิงสาเหตุของการใช้รูปแบบเป้าหมายทักษะชีวิตที่มีผลต่อคุณภาพนักเรียน. *OJED*, Vol.4, No.1, 919 2009, pp. 919-933.

พฤทธิ์ ศิริบรรณพิทักษ์, กรรณิการ์ สัจกุล, อวยพร เรื่องตระกูล, สิริพันธุ์ สุวรรณมรรคา, สุจิตรา สுகนธทรัพย์, เพียงใจ ศุขโรจน์, จุไรรัตน์ สุดรุ่ง, อุบลวรรณ หงษ์วิทยากร, วิทยุฑฒม์ อยู่ในศีล และณรงค์ฤทธิ์ อินทนาม (2555). *รูปแบบการจัดการศึกษาและการพัฒนาครูตามแนวพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี: บทเรียนจากโครงการพระราชทานความช่วยเหลือทางการศึกษา โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน*. คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สำนักงานโครงการสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี (2551). *แผนพัฒนาเด็กและเยาวชน ในถิ่นทุรกันดารตามพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี ฉบับที่ 4 พ.ศ. 2550-2559*. จำนวน 3,000 เล่ม, ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร: บริษัทอมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน).

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2558). *ทักษะชีวิต* สืบค้นจาก <http://lifskills.obec.go.th/lifskills.php>.

ภาษาอังกฤษ

Kress, C. A. "Youth leadership and youth development: Connections and questions." *New Directions for Youth Development* 2006.109 (2006): 45-56.

Cronin, M. E. 1996, January. Life skills curricula for students with learning disabilities: a review of the literature. *Journal of Learning Disabilities*. 29: 53-68.

International Youth Foundation [IYF]. (2009). *Passport to Success*. Retrieved from <http://www.iyfnet.org/passport-to-success.html>.

Jacobs Foundation. *Monitoring and evaluating life skills for youth development. Volume 1: The guidelines*. Zurich, Switzerland: Linkgroup, 2011

Mincemoyer, C. C. (2001). *Cloverbud: The Pennsylvania Cloverbud Program: agent guide*. PA: The Pennsylvania State University.

The Organisation for Economic Cooperation and Development [OECD]. (2013). *Skilled for Life? KEY FINDINGS FROM THE SURVEY OF ADULT SKILLS*. Retrieved from https://www.google.co.th/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=1&cad=rja&uact=8&ved=0CB4QFjAA&url=http%3A%2F%2Fwww.oecd.org%2Fsite%2Fpiaeac%2FSkillsOutlook_2013_ebook.pdf&ei=XNVQVluxBMv58QW2x4IQ&usq=AFQjCNG2OPoSWmasHOR-Rv66a6Uoviogdw&sig2=TddD_epfLaQWCqcB90rmng&bvm=bv.78597519,d.dGc.

- Pan American Health Organization [PAHO]. (2001). *Life Skills Approach to Child and Adolescent Healthy Human Development*. Retrieved from https://www.google.co.th/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=2&cad=rja&uact=8&ved=0CCQQFjAB&url=http%3A%2F%2Fhhd.org%2Fsites%2Fhhd.org%2Ffiles%2Fpaho_lifeskills.pdf&ei=9cZQVlrEYOk8AXA5YKYCw&usg=AFQjCNE7BkcxU04duGJj0tcxH44pf3VEw&sig2=DcKWS7lbu24G9byVjNOtNQ&bvm=bv.78597519,d.dGc.
- Partnership for 21st Century Skills [P21]. (2009). *Partnership for 21st Century Skill Framework Definitions*. Retrieved from http://www.p21.org/storage/documents/P21_Framework_Definitions.pdf.
- Skill You Need (2003). Life skill. Retrieved from <http://www.skillsyouneed.com/general/life-skills.html>.
- United Nations Children's Fund [UNICEF]. (2003). *Definition of Terms*. Retrieved from http://www.unicef.org/lifeskills/index_7308.html
- World Health Organization [WHO]. (1997). *life skills education for children and adolescents in schools*. Retrieved from https://www.google.co.th/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=1&cad=rja&uact=8&ved=0CDoQFjAA&url=http%3A%2F%2Fwhqlibdoc.who.int%2Fhq%2F1994%2Fwho_mnh_psf_93.7a_rev.2.pdf&ei=fWBQVPSpLcTVmAXM3YHgDQ&usg=AFQjCNFEhfitHSglOF4QBms90CXEmaoHOg&sig2=ZThwgurzYiuX2o6n5Hlbaw&bvm=bv.78597519,d.dGY.